

ויזרע יצחק

שנה ה'

<p>פרשת "מקץ" – חנוכה הפטרה: "רני ושמחי" ב' טבת תשע"ג</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת פניסה יציאה ר"ת</p>	<p>י"ב 16:22 י"ג 17:17 י"ד 17:55</p>	<p>ת"א 16:18 ת"ב 17:18 ת"ג 17:51</p>	<p>חיפה 16:15 17:16 17:48</p>
--	--	--	---	---	---

הגיגים לפרשת השבוע

"והנה שבע שבכים עולות בקנה אוזר" (בראשית מא ה)

אצל השבולים הטובות נאמר שהן עולות "בקנה אחד" ואילו אצל השיבולים הרעות לא נאמר שהן עולות "בקנה אחד" מדוע? מתוך ה"כלי יקר" ששבע השנים של השובע היו רצופים בזה אחר זה ללא הפסקה לכן "עלו" בקנה אחד המצרף את כולם אבל שבע השנים של הרעב לא היו ברציפות כי אחרי שנתיים ימים, כשבא יעקב למצרים, פסק הרעב וחזר להשלים את שבע השנים לאחר מותו של יעקב לכן לא נאמר בהם "בקנה אחד".

"כי נשני א-לקים" (בראשית מא זא)

כאשר יוסף מפרש מדוע קרא לבנו מנשה נאמר "כי נשני א-לוקים" ולא נאמר כפי שנאמר בדרך כלל בתורה בעת קביעת שם: "כי אמר כי נשני", וצריך להבין, מדוע זה כך? מתוך ה"משך חכמה" על פי המובא במדרש שפרעה לא הבין את לשון הקודש ולא הכירה, ויוסף ידע זאת אך נשבע לפרעה שלא יגלה זאת למצרים. לכן לא היה יכול יוסף לפרסם את הטעם לשמותיהם של בניו "לאמר" אלא שמר את הטעם לעצמו.

"וירא יוסף את אוזיו ויכירם" (בראשית מב' ז)

הרמב"ן מסביר שמיד כאשר ראה יוסף את אחיו הוא הכיר אותם, וחשש שמא גם הם יכירו אותו, לכן "ויתנכר אליהם" בכך ששם את המצנפת על מצחו ועל חלק מהפנים ושינה את עצמו, כמו שנאמר על אשת ירבעם "קומי נא והשתנית ולא ידעו כי את אשת ירבעם" (מ"א יד' ב), וכתוב אחר כך: "ויהי כבואה והיא מתנכרה" (מ"א יד' ה), אך לאחר שראה שאחיו "לא הכירוהו" (בראשית מב' ח) כלל, כבר לא היה צריך עוד להתנכר אליהם. חז"ל הסבירו מדוע האחים לא הכירו את יוסף והוא הכירם "לפי שהניחם חתומי זקן, והם לא הכירוהו שיצא מאצלם בלא חתימת זקן ועכשיו מצאוהו בחתימת זקן" (יבמות פח). מקשה על כך הרמב"ן, הלוא יששכר וזבולון גדולים מיוסף רק במעט, אז איך הכיר אותם יוסף הלוא הניחם בלא חתימת זקן? ומתוך שכיון שהכיר את האחים הגדולים כבר הכיר מכך מי האחים הקטנים בני גילו. מה עוד שיוסף ציפה שיבואו לכן הכירם, אך הם לא הכירוהו, משום שלא נתנו את דעתם שהעבד אותו מכרו לישמעאלים יהיה השליט על הארץ.

"זוי פרעה כי מרגלים אתם" (בראשית מב' טז)

מקשה ה"תוספת ברכה" על יוסף כיצד זה נשבע בחיי פרעה על דבר שהוא יודע בעצמו שאינו נכון, כי הלוא הוא יודע לבטח שאחיו אינם מרגלים, והוא יודע שזוהי עלילה בלבד עליהם, אז איך נשבע יוסף בחיי האיש אשר כל כך הטיב עמו ונישא אותו וגידל אותו עד כבוד מלכים, לכאורה זהו פגם בהכרת הטוב? ומתוך שאין הכוונה באמירה "חי פרעה" לעניין שבועה דוקא, אלא הכוונה היא כמו שאומר אדם "אצלי הדבר הזה בטח כמו שאני חי", וכאן רצה לומר, אצלי הדבר בטח כמו שאני בטוח בחיי פרעה היום. ויתכן שהיה אצלם בביטוי זה מעין כבוד למושל.

"תנה אותו על ידי ואני אשיבנו" (בראשית מב' כז)

מה גרם לראובן להיות כל כך בטוח שיחזיר את בנימין עד שהתחייב לאביו שיעשה זאת, "ואני אשיבנו"? מתוך ה"אור החיים" הקדוש שראובן היה בטוח שלא יארע לו דבר בלתי הגון בשליחותו, היות שהוא היחיד שהיה צח ונקי מהעוון של מכירת יוסף, לכן דקדק ואמר "תנה אותו על ידי ואני אשיבנו", כלומר דווקא אני ראוי לקחת את בנימין ולהחזירו אליך, מה שאינו נכון אצל שאר אחים כי יש בהם את האשמה של מכירת יוסף.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:
דוד בן חיים ובריינרל ז"ל נלב"ע ב' אלול תשע"ב איריס בת מלכה ז"ל נלב"ע כא' אב תשע"ב תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל יצחק בנימין בר שורין ז"ל חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג נלב"ע יא' ניסן תשס"ז
תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

הגיגים לחנוכה

"זאת זנוכת המזבח" (במדבר ז' פד)

ה"אמרי אמת" מגור מבאר שהיום האחרון של חנוכה נקרא "זאת חנוכה" משום שהכח של חנוכה, דהיינו החינוך, נשאר זמן רב לאחר החנוכה, ואפשר ללמוד זאת מהקריאה בתורה שקוראים ביום זה, שבתחילה כתוב: "זאת חנוכה המזבח ביום המשח אותו" (במדבר ז' פד) ובסוף כתוב: "זאת חנוכה המזבח אחרי המשח אותו" (במדבר ז' פח), כלומר, השפעת החינוך היא גם בזמן החינוך, "ביום", וגם לאחר זמן החינוך, "אחרי", ניתן להמשיך ולהתמיד בדרך בה חוננו, כפי שכתוב: "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כב' ו'), דהיינו בזכות החינוך שקיבל בנערותו, לא יסור ממנה בזקנתו.

"מצותה עד שתכלה רגל מן השוק" (שבת כא)

בגמרא לא נאמר בפירוש הזמן שבו נרות החנוכה צריכים לדלוק, אלא הגמרא נותנת סימן לזמן זה: "עד שתכלה רגל מן השוק", וצריך להבין, מדוע? מתרץ רבי משה לייב מסאסוב שנו החנוכה צריך לשמש לכל אדם מישראל רמז ולימוד, שהוא חייב להיות מתוך בטחון ולא לרצות "לכבוש את כל העולם", שכן "לא כל המרבה בסחורה מחכים", וכשם שפך השמן, שעל פי דרך הטבע היה מספיק ליום אחד בלבד. הספיק להדלקה במשך שמונה ימים תמימים, כך יכול הקדוש ברוך הוא לעזור בידו של יהודי סוחר שיש לו רק מעט סחורה ומעט כסף. ולפיכך "מצותה", דהיינו, צריך להתעמק במצוה הזאת עד כדי כך, "עד שתכלה רגל מן השוק", עד שיתחילו להבין, שאין יהודי צריך להיות רובץ עד שעה מאוחרת בשוק ואינו צריך להשתקע בעסקים יותר מדי.

"תנו רבנן: מצות זנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אוזר ואוזר, והמהדרין מן המהדרין... יום ראשון מרליק אוזת מוכאן ואילך מוסיף והולך" (שבת כא):

בשום מצוה אנו לא מוצאים את הביטוי "מהדרין מן המהדרין" אלא בנר חנוכה בלבד, מדוע? מתרץ בעל ה"חידושי הרי"ם" שלכאורה לא ברור מדוע היה צורך לעשות נס לעם ישראל? הרי היתה להם ברירה ולא היו אנוסים, הם יכלו את "חצי לוג השמן" שמצאו כשר, לחלק לשמונה חלקים, ולהדליק בפתילות דקות מאוד, כך שתוכלנה לדלוק שמונה ימים שלמים, ללא צורך בנס. אך בני ישראל לא עשו זאת, אלא הם חפצו, שההדלקה תיעשה בדרך של יופי והידור, לכן מקפידים במצוה זו דווקא, שתהיה "מהדרין מן המהדרין".

"ופרצו זובבות בגדליו" (השיר בעוז צור)

מובא בחז"ל שכאשר נכנסו היוונים למקדש הם פרצו בו שלש עשרה פרצות. וצריך להבין, מה הסמליות במספר 13? מתרץ ה"פחד יצחק" ש"אחד" בגימטריא שווה ל"13" וכן "אהבה" בגימטריא שווה ל"13". כאשר בית המקדש היה בנוי, היו בני ישראל מאוחדים יחד בעבודה בבית המקדש עבודה המצביעה על הקשר של אהבה בבין ישראל לקדוש ברוך הוא, והיוונים פרצו את הקשר הזה, עד שבאו החשמונאים ובנו את הפרצות מחדש וחיידשו את האהבה בין ישראל לקב"ה על ידי שאיחדו את כלל ישראל תחת הנהגתם.

מדוע אוכלים סופגניות ולביבות בזנוכה?

הטעם הפשוט למנהג של אכילת סופגניות ולביבות בחנוכה הוא משום שהן מטוגנות בשמן וזהו זכר לנס חנוכה שנעשה באמצעות השמן. ראיתי מביאים בשם הרב שלמה זלמן אויערבך שהטעם למנהג אכילת הסופגניות והלביבות בחנוכה, הוא משום שכאשר חנכו בית חשמונאי את בית המקדש הם טיהרו "את המקדש ואת כליו", אך את אבני המזבח, אותם שקצו היוונים הם לא ידעו לטהר ולכן גזזו את האבנים האלו (ע"ז נב): והצער על כך היה רב מאוד, לכן הנהיגו לאכול מאכלים שמברכים עליהם ברכה "מעין שלוש", על מנת להזכיר בה את המזבח ועל מזבחך, דבר שלא מוזכר בברכת המזון.

גודל הענין של ההתבוננות בנרות זנוכה

מובא בספר קב הישר שיש עניין גדול, ומנהג ישראל הוא, לשבת אחר ההדלקה ולהתבונן באור הנרות, והטעם הוא כדי להמשיך, על ידי כח הראיה, את אותם הנסים והנפלאות שארעו בחנוכה, כמו שידוע על צדיקים שיכלו לראות את אשר יארע בעתיד וכל זאת באמצעות ההבטה בנרות החנוכה.

לרפואת כל חולי ישראל ובכללם:

הרה"ג משה חזקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר, אריה בן מינה, ישראל בן טובה, עינבר בת אביבה

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) להשאלה בטלפון: 052-3268315

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכה בית" ו"ברית יצחק" (כולל מנחה וערבית) להשאלה בטלפון: 052-3268315

חברת הבקשות "מאיר השחר" ומדרשת "ויזרע יצחק"

לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו טלפון לפרטים: 052-3268315